

VIII.
Cives Ro-
mani om-
nes Romæ
passi.

Verum & illud ex eisdem Plinii litteris observandum est, Proconsoles sic animadvertere solitos in Christianos quoslibet, ut tamen quos novissent Romana civitate donatos, Romam more majorum transmitterent judicandos. Ex quibus possumus intelligere, immensum plane fuisse numerum martyrum, qui Romæ sunt passi: quippe quoniam non ex iis tantum qui Romæ agerent Christiani, quorum innumera erat propemodum multitudo, ob confessionem nominis Christi ultimo supplicio adigebantur; sed nobiliores qui essent toto orbe Romano Christiani, ad subeundum Romæ iudicium capitibus amandari solerent: ut factum scimus ejusdem Traiani temporibus de sancto Ignatio E-

Nec etiam
anno Chri-
sti CIII.

bri anni Christi centesimi tertii Bithyniam ingressum, ibique mansisse usque ad initium anni centesimi quinti per menses octodecim. Arbitratur enim Vir doctissimus, Plinium post Consulatum causas centumvirales non amplius egisse, & omnibus advocacionibus renuntiasse, exceptis iis quas in Senatu agendas voluntate amplissimi Ordinis adactus susceperit, & de rebus post suam Legationem a se gestis, ante decimum Epistolarum suarum librum, variis in locis loqui. Verum utrumque fundamentum Card. Norisus in literis ad me datis evertit, Pliniumque post Consulatum causas Centumvirales agitasse ostendit, Ex XXXV. Tribubus Urbanis CV. Judices eligebantur, terni ex singulis Tribubus, qui rotundo numero Centumviri dicebantur. Hi erant tum plebei, tum ex ordine Equestri; ac Ovidius qui fuit Eques, non Senator, lib. 2. Tristium ad Augustum de se ipso ait:

Nec male commissu est nobis fortuna reorum
Usque decem decies inspicienda viris.

Fuerat enim Eques; & in causis Centumviralibus Judex. At Advocati, ac præsertim ætate Plinii, quo tempore causæ Centumvirales omnium erant celeberrimæ. Auctor Dialogi de Oratoribus, qui, ut ibidem ait, librum scripsit anno VI. Vespasiani, paulo ante finem de se habet: *Quod majus argumentum est, quam quod causa Centumvirales, qua nunc PRIMUM obtinent locum, adeo splendore aliorum judiciorum obruebantur, &c. nempe florente Cicerone. Et aliquanto superius versus initium Dialogi Aprum ita loquentem inducit: Ego quidem, ut de meipso fatear, non eum diem latorem egi, quo mihi latus clavus oblatu est, vel quo homo novus, &c. Quæsturam, aut Tribunatum, aut Prætoriam accepi, quam, &c. aut reum prospere defendere, aut apud CENTUMVIROS causam aliquam feliciter orare, &c. Tum mihi supra Tribunatus, & Prætoras, & Consulatus ascendere videor, tum abire. Hinc Plinius lib. 6. epist. 12. advocacionem suam promittit Vethio Prisco, præsertim, inquit, in arena mea, hoc est apud Centumviros. Infima enim, media, summa ingenia ea ætate ex causis Centumviralibus laudem gloriamque captabant. Epist. 24. lib. 4. ait: Proxime cum apud Centumviros in quadruplici judicio dixissem, subit recordatio egisse me juvenem, &c. Legenda tota epistola, ex qua patet eundem jam Prætorium, ac Con-*

piscopo Antiocheno, Onesimo Episcopo Ephesino, & aliis.

Cæterum tantum abfuit, ut Plinius fuerit affectus, quod spe vana conceperat fieri posse, ut si Christianis poenitentia (quod ait) locus daretur, quod profitebantur, esse desinerent, ac proinde Christiana religio extingueretur: quin potius adeo in immensum creverit multitudo Christianorum in Asia, in qua & Bithynia erat, ut unius tantummodo civitatis populus frequens, quod conferto agmine, ut pro Christo mortem oppeteret, liberaliter se offerret; Arium Anronium tunc in Asia Proconsulem (quod scribit Tertullianus *b*) in stuporem magnum ad-

IX.
Asiani
Christiani
martyrii
cupidissi-
mi.

(b) Tert.
ad Scapula.
c. 5.

du-
silem egisse causas Centumvirales, cum grandior esset ætate. Ibi ait: *Studii processum, (fuit enim Prætor sub Domitiano ex epist. 16. lib. 7.) studiis periclitati sumus, (postremo anno Domitiani lib. 3. epist. 11.) rursum quo processum, nempe sub Nerva ac Traiano Præfatus Erario, dein Consul. Ex quo constat eum Senatorem, ac Prætorium virum, (quod negari nequit) & Consularem causas Centumvirales egisse. Ego quidem, subdit Card. Norisus, puto omnes epistolas librorum novem scriptas ante Legationem Bithynicam, cum homo sui laudator nec semel in tot epistolis quicquam quod eam Legationem attineat, scriperit.*

Ceterum recte Loydio observatum, totum illud tempus Traianum Romæ egisse, quo Plinius in Bithynia fuit. Quando intravit Provinciam, XV. Kalend. Octob. tunc Traianus fuit Romæ, unde Plinius petit Mensorem mittendum, lib. 10. epist. 28. & 29. Traianus autem respondit: *Mensores vix etiam iis operibus, qua aut Roma aut in proximo sunt, suscienter habeo.* Postea cum Architedum mittendum petisset, Traianus respondit lib. 10. epist. 48. & 49. *Ne exsimes brevius esse ab Urbe mitti, quam ex Græcia etiam ad nos venire soliti sunt.* Denuo cum Liberatore egeret, Traianus ait: *Ego hinc aliquem tibi mitam.* lib. 10. epist. 50. & 51. Quando Plinius excusat, quod exemplaria edictorum non miserat, quia in scriinis tuis esse credebam, lib. 10. epist. 71. Traianus epist. 27. respondet se ea non habere; nec quicquam inveniri in commentariis eorum Principum, qui ante se fuissent. Lib. 10. epist. 13. & 14. Plinius loquens de Legatione a Rege Sauromata Urbem petitura, protinus ait, nondum Legationem, sed ad Traianum Tabellarium missum esse. Lib. 10. epist. 82. Traianus de Juliolopolitanis Romam vententibus vult a Plinio præmoneri, si in Urbem versus venturi erunt, mihi scribes. Quibus Baronii sententia convellitur, nostraque confirmatur. Certum enim videtur, currenti anno Traianum in Dacia fuisse, annisque CX. CXL. & initio insequentis, quo Consulatum sextum inivit, ab Urbe non abfuisse. Quod si quis contendat, relationem seu consultationem Plinii, & ad hanc Rescriptum Traiani Imp. de Christianis, ante annum CXI. missam fuisse, negare ille non poterit, eam saltem in Decennialibus Traiani scriptam esse, cum Plinius locis supra laudatis diserte tradat, se bis hujusmodi solennia in Bithynia celebrasse.